



NORGES HØYESTERETT

Den 19. april 2005 avsa Høyesterett kjennelse i

HR-2005-00616-A, (sak nr. 2005/133), straffesak, anke,

Den offentlige påtalemyndighet (kst. førstestatsadvokat Berit Sagfossen)

mot

A (advokat Erling O. Lyngtveit)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Mitsem**: Saken gjelder spørsmålet om det var en saksbehandlingsfeil å gi en supplerende rettsbelæring til lagretten i rådslagningsrommet, og ikke i åpen rett, og om den veiledningen lagretten da ble gitt bygget på en uriktig lovforståelse.
- (2) I straffesak mot A avsa Borgarting lagmannsrett 26. november 2004 dom med slik domsslutning:
 - ”1. **A, født 0.0.1949, dømmes for overtredelse av straffeloven § 229 annet straffalternativ jf. § 232, og for de forhold som er rettskraftig avgjort ved Oslo tingretts dom 1. september 2004, til en straff av fengsel i 2 – to – år og 3 – tre – måneder. Straffeloven § 62 er anvendt. Til fradrag for utholdt varetekt kommer 437 – firehundreogtrettisju – dager, jf straffeloven § 60.**
 2. **For øvrig frifinnes A.”**
- (3) Dommen ble avsagt etter domfeltes og påtalemyndighetens anker over Oslo tingretts dom 1. september 2004, der A var dømt til en straff av fengsel i fire år for legemsbeskadigelse, ulovlig frihetsberøvelse og tre tilfeller av legemsfornærmelse. Ved lagmannsrettens dom ble A på ny kjent skyldig i legemsbeskadigelse, jf. domsslutningen punkt 1, men frifunnet for ulovlig frihetsberøvelse, jf. punkt 2. For legemsfornærmelsene var skyldspørsmålet rettskraftig avgjort ved tingrettens dom.

- (4) Påtalemyndighetens anke til Høyesterett gjelder behandlingen i lagmannsretten av tiltaleposten om ulovlig frihetsberøvelse, som etter rettelsers lød slik:

”II

Straffeloven §223, 1. og 2. ledd

for ulovlig å ha berøvet en annen friheten, og frihetsberøvelsen voldte noen ualminnelige lidelser eller betydelig skade på legeme eller helbred.

Grunnlag:

I tiden mandag 9. juni 2003 til fredag 13. juni 2003, etter det i post I beskrevne forhold, i den der nevnte leilighet, holdt han B innelåst mot hennes vilje, med den følge at hun ble påført ualminnelige lidelser og/eller betydelig skade idet det i skaden i venstre lyske oppsto betennelse i underhud og muskelhinne med kjøttetende bakterier, med en livstruende infeksjon, mer enn 8 ukers sykehusinnleggelse og langvarig sykdom til følge.”

- (5) Jeg nevner at ”det i post I beskrevne forhold” gjelder legemsbeskadigelsen av fornærmede, som i lagmannsrettens dom ble karakterisert som et til dels meget grovt voldelig og uprovosert angrep på en forsvarsløs person, og som mishandling etter straffeloven § 232.
- (6) For tiltaleposten om ulovlig frihetsberøvelse, ble lagretten bedt om å besvare følgende hovedspørsmål:
- ”Er tiltalte A skyldig i ulovlig å ha berøvet en annen friheten?”
- Grunnlag:**
I tiden mandag 9. juni 2003 til fredag 13. juni 2003, etter det i post I beskrevne forhold, i den der nevnte leilighet, holdt han B innelåst mot hennes vilje.”
- (7) Lagretten svarte nei på hovedspørsmålet. Et tilleggsspørsmål om straffeskjerpelse etter § 223 annet ledd, falt dermed bort. Retten la lagrettens svar til grunn.
- (8) Påtalemyndigheten har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder saksbehandlingen og lovanvendelsen for denne tiltaleposten. Det gjøres gjeldende at veiledningen til lagretten skulle ha vært gitt i åpen rett, og at det svaret rettens formann ga var uriktig.
- (9) Anken ble tillatt fremmet av Høyesteretts kjæremålsutvalg. En motanke fra A – som gjaldt lovanvendelsen for en annen tiltalepost, samt avgjørelsen av borgerlige rettskrav – ble ikke tillatt fremmet.
- (10) *Mitt syn på saken:*
- (11) Av tingrettens dom fremgår at tiltalte benektet å ha låst fornærmede inne i sin leilighet eller truet henne til å bli. Fornærmede, derimot, forklarte at tiltalte hadde låst utgangsdøren med en sikkerhetslås som bare tiltalte hadde nøkkel til, og når han var hjemme, truet han med å slå henne hvis hun nærmet seg utgangsdøren. Hvordan tiltalte og fornærmede forklarte seg for lagmannsretten, fremgår ikke av lagmannsrettens dom.
- (12) Etter at lagretten hadde trukket seg tilbake for rådslagning, ba lagretten rettens formann om en klargjøring med hensyn til forståelsen av straffeloven § 223. Den etterspurte

veiledning ble deretter gitt av rettens formann i lagrettens rådslagningsrom, uten aktor eller forsvarer til stede. Dette er i rettsboken gjengitt slik:

”Under lagrettens rådslagning formidlet den et skriftlig spørsmål til rettens formann. Spørsmålet lød slik: Er det å oppfatte som frihetsberøvelse dersom fornærmede er truet på livet hvis hun forlater leiligheten – også når tiltalte ikke er tilstede hele tiden?

Rettens formann ga lagretten muntlig et benektende svar på spørsmålet, og viste til at det i følge de undersøkelser han hadde gjort var et krav om fysisk hindring for at frihetsberøvelsen faller inn under straffeloven § 223.

Etter at lagretten var kommet tilbake til rettssalen orienterte rettens formann partene om det spørsmålet lagretten hadde stilt og om det svar rettens formann hadde gitt, deretter leste ordføreren opp det svar som var gitt på hvert spørsmål.

Rettens formann uttalte at lagrettens kjennelse var avgitt på lovbestemt måte og den ble lagt til grunn.

Aktor fikk etter anmodning ordet og viste til Høyesteretts kjennelse i Rettstidende 2002 side 1707 og anførte at Høyesterett der bygget på at selv om det ikke forelå direkte fysiske hindringer i bevegelsesfriheten var det etter en samlet vurdering frihetsberøvelse.”

- (13) Til den fremgangsmåten som her ble benyttet, bemerker jeg at lagretten – til ytterligere klargjøring av de rettssetninger som skal legges til grunn – kan vende tilbake til rettssalen, slik at rettens formann kan foreta det som er påkrevet, jf. straffeprosessloven § 370 annet ledd første punktum. Ved at en slik supplerende rettsbelæring gis i åpen rett, får partene adgang til å uttale seg til, og eventuelt be om en protokollasjon av, formannens svar. I dette konkrete tilfellet kunne det også ha vært aktuelt å vurdere om det spørsmålet lagretten var forelagt – som bygget på at frihetsberøvelsen hadde skjedd ved innesperring – burde endres til også å omfatte trusler.
- (14) Paragraf § 370 annet ledd annet punktum åpner dessuten for at formannen kalles til lagrettens rådslagningsrom. Som det fremgår av rettsboken, var det denne fremgangsmåten rettens formann brukte. Denne ordningen tar sikte på avklaring av spørsmål av mindre betydning, jf. Innst. O. nr. 37 (1980-81) side 5-6 og side 36 og Ot.prp. nr. 53 (1983-84) side 65-66.
- (15) I dette tilfellet dreide det seg imidlertid om en viktig problemstilling knyttet til forståelsen av straffeloven § 223, der den mer betryggende fremgangsmåten – en redegjørelse i åpen rett – skulle ha vært brukt. Den måten lagrettens spørsmål ble besvart på, må karakteriseres som en saksbehandlingsfeil, noe som forøvrig heller ikke er bestridt av forsvareren.
- (16) Forsvareren har imidlertid gjort gjeldende at det svaret formannen ga var korrekt, slik at saksbehandlingsfeilen ikke hadde noen innvirkning på resultatet, jf. straffeprosessloven § 343 første ledd. Jeg kan ikke si meg enig i dette.
- (17) Jeg forstår lagrettens anmodning slik at den gjaldt en avklaring av spørsmålet om det kan dreie seg om en ulovlig frihetsberøvelse hvis og når fornærmede er alene i leiligheten, uten å være innesperret, men truet til ikke å forlate stedet. Som det fremgår av protokollasjonen, besvarte rettens formann spørsmålet benektende.

- (18) Svaret ga et korrekt uttrykk for utgangspunktet etter straffeloven § 223, nemlig at det må dreie seg om en fysisk hindring – som ved en innesperring eller ved trusler om en umiddelbar maktanvendelse hvis man forsøker på å unnslippe. Men selv om det ikke foreligger slike fysiske hindringer, kan det – etter en samlet vurdering av de konkrete omstendighetene i saken – dreie seg om en ulovlig frihetsberøvelse. Jeg viser til Rt. 2002 side 1707, der det – for deler av det tidsrommet tiltalen gjaldt – ikke forelå noen fysisk hindring, men fornærmede, etter å ha blitt utsatt for vold og trusler, opplevde det som livsfarlig å forlate stedet.
- (19) I lys av denne avgjørelsen, må rettsformannens svar karakteriseres som unyansert, også i relasjon til det konkrete saksforholdet i vår sak. Saksbehandlingsfeilen kan dermed ha hatt betydning for resultatet, jf. straffeprosessloven § 343 første ledd, og lagmannsrettens dom med hovedforhandling blir å oppheve, men begrenset til tiltalens post II, jf. straffeprosessloven § 347.
- (20) Jeg stemmer for denne

K J E N N E L S E :

Lagmannsrettens dom med hovedforhandling oppheves for så vidt gjelder frifinnelsen for overtredelse av straffeloven § 223 første og annet ledd.

- (21) Dommer **Stabel:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (22) Dommer **Stang Lund:** Likeså.
- (23) Dommer **Bruzelius:** Likeså.
- (24) Dommer **Gjølstad:** Likeså.
- (25) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

Lagmannsrettens dom med hovedforhandling oppheves for så vidt gjelder frifinnelsen for overtredelse av straffeloven § 223 første og annet ledd.

Riktig utskrift bekreftes: